

ÖSSZEFOGLALÓ
az Országos Bírói Tanács
2012. július 9-i üléséről

1. A Budapest területén működő ítélőtábla mellett eljáró elsőfokú szolgálati bíróság, valamint a Kúria mellett eljáró másodfokú szolgálati bíróság 33/2012. (VI. 18.) OBT határozattal kinevezett új bíráinak, valamint a másodfokú szolgálati bíróság szintén újonnan kinevezett elnökének az OBT elnöke ezen az ülésen adta át a kinevezési okirataikat.

2. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) alapján a törvényszék elnökét és kollégiumvezetőjét az Országos Bírói Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke nevezi ki.

A vezetői állásokra pályázatot kell kiírni, a pályázókról az adott bíróság összbírói értekezlete a szavazati arány szerinti sorrend felállításával véleményt nyilvánít, a kollégiumvezetői állásnál be kell szerezni az érintett bíróság elnökének javaslatát, továbbá a kinevezőnek személyesen meg kell hallgatnia a pályázókat. Az OBH elnökét az összbírói értekezlet véleménye, az elnöki javaslat nem köti, azonban az ezektől eltérő döntése esetén az eltérés indokairól köteles írásban, illetve az ülésen szóban is tájékoztatni az OBT-t.

Fentiek értelmében az OBH elnöke tájékoztatást adott az OBT részére a Debreceni Törvényszék elnöki, valamint a Szolnoki Törvényszék Büntető Kollégiuma kollégiumvezetői álláshelyére kiírt pályázatok esetében az összbírói értekezletek által a második helyre rangsorolt pályázók, a kollégiumvezető esetében a Szolnoki Törvényszék elnöke javaslatától is eltérő kinevezésére vonatkozó indokairól. Az elnöki állásra pályázóknál kiemelte, hogy bár mindkét pályázó magas színvonalú, a törvényszék igazgatására és szakmai munkájának vezetésére vonatkozó elképzeléseit is magában foglaló pályázatot nyújtott be, a törvényszék büntető ügyszakának helyzetére, a kimutatható ügyhátralék mennyiségére figyelemmel a személyes meghallgatás alapján a kinevezett személyében látta biztosítottnak az ügyszak helyzetének javításához, valamint a törvényszék vezetéséhez szükséges következetes igazgatási munkát. A kollégiumvezetői pályázatoknál valamennyi pályázó magas színvonalú, a kollégium igazgatására és szakmai munkájának vezetésére vonatkozó elképzeléseit is magában foglaló pályázata mellett a Szolnoki Törvényszék Büntető Kollégiumának másodfokú ügyszakában kimutatható ügyhátralék mennyiségére, az időszerű ítélkezés hiányára figyelemmel, a pályázatában kifejtettekre – a kollégium működésével kapcsolatos hosszú távú terveire és azok megvalósításának ütemezésére – tekintettel, a személyes meghallgatás alapján a kinevezett személyében látta biztosítottnak a kollégium helyzetének javítását.

3. A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) alapján a Kúriára kiírt bírói pályázatok elbírálására a Kúria elnöke jogosult. A pályázókat a Kúria bírói tanácsa meghallgatja, és a pályázatokat az elért pontszámoknak megfelelően rangsorolja. A Kúria elnöke a bírói tanács által felállított rangsortól eltérhet, illetve dönthet úgy, hogy a pályázók egyikével sem kívánja betölteni az álláshelyet. A pályázati rangsortól való eltérés esetén annak indokairól a Kúria elnöke az OBT-t írásban, illetve az ülésen szóban köteles tájékoztatni.

Mindezeknek megfelelően a Kúria elnöke tájékoztatta a Tanácsot arról, hogy a Bírószági Közlöny 2012/4. számában megjelent, összesen 19 kúriai bírói álláshelyre vonatkozó pályázat elbírálása során 13 álláshely betöltéséről döntött, melyből öt esetben tért el a rangsortól. A Kúriára beosztott, illetve kirendelt két bíró esetében az általuk végzett magas színvonalú munkáról személyesen győződhetett meg, egy bíró a rendszeres publikálási tevékenysége, több szakjogi végzettsége, egy bíró a széleskörű jogirodalmi és oktatási tevékenysége, egy bíró pedig szintén a széleskörű oktatási tevékenysége, valamint a kábítószerrel összefüggő bűncselekmények elbírálásában országosan elismert gyakorlata miatt emelkedett ki a pályázók sorából.

4. A Tanács a 27/2012. (VI. 18.) OBT határozatban döntött arról, hogy a szolgálati helyet változtatni szándékozó bírakra tekintettel a Bjt. bírói pályázati eljárásra vonatkozó rendelkezései indokolt módosításának kezdeményezésére vonatkozó részletes javaslatot egy következő ülésén tárgyalja meg.

A júliusi ülésre dr. Simon Levente OBT tag előterjesztésében – a Magyar Bírói Egyesület korábbi javaslata feldolgozásával – az eljárásra, a kérelem elbírálására is kiterjedő részletes javaslatot tett a Bjt. módosítására annak érdekében, hogy a megüresedett bírói álláshelyeket indokolt kérelem alapján, meghatározott feltételek teljesítése esetén, pályázat kiírása nélkül, áthelyezéssel be lehessen tölteni.

Időközben az Országgyűlés döntött – egyebek mellett – a Bjt. 18. §-ának módosításáról (a törvény a köztársasági elnök aláírására vár), ezért a Tanács érdemi tárgyalás nélkül levette az előterjesztést a napirendjéről azzal, hogy a törvénymódosítás hatályba lépését követően térnek vissza arra a kérdésre, hogy szükséges-e törvény által biztosítottakon túli áthelyezési lehetőségek megfogalmazása.

5. Az OBT megtárgyalta dr. Fazekas Sándor és dr. Sallai Tamás OBT tagok előterjesztését az ügyek kijelölésének szempontrendszeréről.

Az előterjesztők javaslatot tettek az eljáró bíróság kijelöléséről és az ügyek ésszerű időn belül való elbírálásának biztosítása érdekében kiadott 3/2012. (II. 20.) OBH elnöki ajánlásban szereplőkön túli további szempontok, elvek meghatározására a kijelölési indítványok elbírálásához. Célként jelölték meg az átláthatóságot, ennek érdekében a kijelölés kezdeményezhetőségének és a kijelölhetőségnek az indítványozó bíróság és a kijelölt bíróság statisztikai adatai előre rögzített értékei figyelembevételével történő meghatározását, ezáltal biztosítva a minél teljesebb automatizmust a kijelölések során. A javaslat azokat az ügyforgalmi adatokat jelölte meg irányadónak, melyek az előterjesztők szerint a legmarkánsabban jelenítik meg a bírói és bírósági munkaterhet (a bíró, a tanács előtt folyamatban levő ügyek volumene, a folyamatban maradt hosszú pertartamú ügyek aránya, a tanácsoknál kiemelt ügyek száma). A vitában elhangzott észrevételekre, valamint arra tekintettel, hogy az Országgyűlés által elfogadott, de még ki nem hirdetett Bszi. módosítás érinti a kijelölésre vonatkozó szabályokat is, az OBT úgy döntött, hogy további, a bíróságokkal történő egyeztetést követően fogalmazza meg az OBH elnöki ajánlással egysejbe foglalt javaslatát.

6. Az OBT írásban kapott tájékoztatást a bírósági ügyforgalom és a bírói egyéni adatszolgáltatás 2011. évi főbb adatairól.

A bírósági ügyforgalom elemzésének legfontosabb megállapításai az alábbiak:

- A 2011. év során összességében az elmúlt évhez képest ötödével kevesebb, 1109 ezer ügy érkezett a bíróságokra, melyet alapvetően az a jogszabályváltozás okozott, amely a fizetési meghagyások intézését 2010. június 1-jétől döntően közjegyzői hatáskörbe utalta.

(A fizetési meghagyásokat figyelmen kívül hagyva összesen 4,1 százalékkal több, ezen belül a helyi bíróságokon minimálisan kevesebb ügy érkezett, mint 2010-ben.) A fenti és egyéb jogszabályváltozások következtében a teljes ügyérkezés bírósági szintenkénti megoszlása jelentősen módosult: a helyi bíróságok részesedése a teljes ügyérkezésből 62-ről 49 százalékra, a megyei elsőfoké 31-ről 42 százalékra változott. A helyi bíróságokon összesen 37 százalékos mérséklődés történt, ugyanakkor a szabálysértések száma emelkedett, összesen több mint egytizedével. A Legfelsőbb Bíróságon szinten maradt az érkezés, míg a többi bírósági szinten növekedés következett be: megyei első fokon 7,2 százalékkal, megyei másodfokon 5,4 százalékkal, az ítéltáblákon pedig 7,2 százalékkal.

A perek a teljes ügyérkezés 42 százalékát tették ki (2010-ben: 33 százalék), ami jelentősen meghaladja az elmúlt nyolc év csúcserősségét. A perérkezés a helyi bíróságokon szinten maradt, megyei elsőfokon tizedével mérséklődött, míg megyei másodfokon 5,9 százalékkal, az ítéltáblákon – az első fokú közigazgatási perek nélkül – 4,0 százalékkal, a Legfelsőbb Bíróságon pedig – a peres felülvizsgálati eljárások nélkül – 5,6 százalékkal több lett.

- A teljes befejezésszám, követve az érkezést, szintén csökkent 22 százalékkal, összesen 1132 ezer ügyben hoztak határozatot. A helyi bíróságokat kivéve minden bírósági szinten több ügyet fejeztek be, mint egy évvel korábban.

Összesen 3,5 százalékkal több, 476 ezer volt a peres ügyben hozott határozat a Legfelsőbb Bíróság peres felülvizsgálati eljárásai nélkül (azzal együtt pedig 483 ezer). A perek döntő hányada, 88 százaléka változatlanul éven belül befejeződött a bíróságra érkezéstől számított eljárási időtartam alapján.

- A teljes éves befejezésszám kissé több volt az érkezéseknél, így 2011. december végén a folyamatban maradt ügyek száma mérséklődött: az év elejénél 1,5 százalékkal lett kevesebb. A folyamatban maradt ügyek számának változásai a teljes ügylátralelt bírósági szintenkénti megoszlásának módosulását eredményezték: csökkent a helyi bíróságok részesedése, a többi szinté pedig nőtt.

Az év végén, a Legfelsőbb Bíróság peres felülvizsgálati eljárásain kívül 187 ezer per maradt folyamatban (azzal együtt 190 ezer), a 2010 végénél 6,4 százalékkal kevesebb. Megyei másodfokon és az ítéltábláknál nőtt, a többi szinten mérséklődött a perhátralék.

A megyei bíróságok ügylátraleltjének területi koncentrációja kissé mérséklődött. Összességében a főváros az országos hátralék 34 százalékát, Pest megye pedig 12 százalékát koncentrálja (ez 2010-ben: 35 és 12 százalék volt).

- A peres hátralékon belül az egy évnél régebben érkezett ügyek száma (38 ezer) 4,8 százalékkal kevesebb volt, mint 2010-ben (ezen belül az 1-2 év közöttieké 2,1 százalékkal, a 2-3 év közöttieké 12 százalékkal, a 3 éven túliaké pedig 6,6 százalékkal), aránya 20 százalék alatt maradt. A 3 éven túl folyamatban maradt ügyek 22 százaléka (1197) Pest megyében, 54 százaléka (2955) pedig a fővárosban volt (2010-ben ez csaknem ugyanennyi: 23, illetve 55 százalék volt.)

A bírói egyéni adatszolgáltatás értékelése azt vizsgálta, hogy egy bírónak/tanácsnak havi átlagban milyen a tárgyalási tevékenysége az adott bíróságon, adott ügyszakban (a bírák megfelelően teljesítették-e a tárgyalási tevékenységüket, ha nem, mi az oka, hol, miben kell javítani), továbbá, hogy a peres ügyforgalom hogyan oszlik meg a bíróságok és ügyszakok között egy bíróra/tanácsra vetítve.

Az összeállítás részletes kimutatást nyújtott bírósági szintenként és ügyszakonként (büntető és civilisztika) az egyes bíróságokon

- a tárgyaló bírák havi átlagos számáról, továbbá
- a tárgyalási napok,

- a kitűzött peres ügyek,
- a tárgyalt peres ügyek,
- az érkezett peres ügyek,
- a befejezett peres ügyek
- és a folyamatban maradt peres ügyek egy bíróra jutó havi átlagos számáról, valamint a tárgyalások elhalasztásának adatairól (okairól, számáról, stb.).

7. Az Igazságszolgáltatási Tanácsok Európai Hálózatában (ENCJ) az OBT megfigyelőként vesz részt. Az ENCJ 2012. június 8-10. napjai között Dublinban megrendezett közgyűlésén döntés született arról, hogy a szervezet 2012/2013. évi munkaprogramjának keretében az alábbi három projektcsoport kezdi meg működését:

- Közös sztenderdek megállapítása III. (régi/új csoport),
- Bírói reform követése,
- ENCJ irányelvek, ajánlások és sztenderdek.

A Bírói reform követése munkacsoport elsősorban a bírósági reformra vonatkozó olyan végrehajtási/gyakorlati útmutató-tervezetet kíván elkészíteni, amely segítségével az igazságügyi tanácsok aktívan közreműködhetnek a reformok támogatásában.

A Közös sztenderdek megállapítása III. (régi/új csoport) több évre szóló gyakorlata szerint megfogalmazásra kerülnek minimum sztenderdek és különböző indikátorok az igazságügyi szektor számára. Az idei programban a tervek szerint a projektcsoport a bírák értékelésével és elmozdíthatatlanságával foglalkozik majd. A projekt célul tűzte ki a nemzeti, illetve uniós szintű monitorálási és értékelési eszközök fejlesztését is.

Az ENCJ felkérte tagjait és megfigyelőit, hogy jelöljék meg a projektcsoportok nemzeti résztvevőit. Az OBT elnöke előterjesztésében javasolta, hogy a magyar igazságszolgáltatás képviselőjeként a „Bírói reform követése” projektcsoportban dr. Orosz Árpád, a Kúria tanácselnöke – aki korábban már két projektcsoportban és egy szakértői csoportban magas szakmai színvonalon, rendkívüli aktivitással és odaadással végezte tevékenységét –, a „Közös sztenderdek megállapítása III” projektcsoportban dr. Simon Levente OBT tag vegyen részt. A Tanács a javaslatot elfogadva határozatában az előterjesztésben foglaltak szerint döntött a részvételről.

8. Az OBT a Bszi. 103. § (1) bekezdés b) pontja alapján – tekintettel arra, hogy a jelenleg hatályos rendelkezés szerinti 15 napos írásba foglalási határidő az életviszonyok és az ügyek elnehezülése miatt a bírák számára egyre kevésbé és nehezebben tartható – javasolta az OBH elnökének, hogy a Bszi. 76. § (1) bekezdés d) pontjában biztosított jogkörében kezdeményezze a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) módosítását úgy, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez (Be.) hasonlóan, egységes elvek alapján a határozatok írásba foglalására 30 napos határidőt biztosítson.

9. A Bszi. 76. §-a (1) bekezdésének b) pontja értelmében az OBH elnöke az igazgatási feladatainak ellátása érdekében jogszabályi keretek között – normatív utasításként – a bíróságokra kötelező szabályzatokat alkot. E szabályzatok tekintetében az OBT a Bszi. 103. § (1) bekezdésének c) pontja alapján véleményezési joggal rendelkezik.

A bírák és az igazságügyi alkalmazottak által teljesített ügyelet és készenlét szabályairól szóló szabályzat tárgyában készített, több bíróság és két OBT tag által előzetesen véleményezett OBH utasítás tervezet megtárgyalását az ülésen elhangzott észrevételekkel kapcsolatban felmerült, további egyeztetést igénylő vitás kérdésekre tekintettel, a tervezet átdolgozásának szükségessége miatt az OBT levette a napirendről.